

Witold Formański

Problematyka dotycząca przepisów o adwokaturze w orzecznictwie Sądu Najwyższego

Palestra 33/5-7(377-379), 133-142

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**PROBLEMATYKA DOTYCZĄCA
PRZEPISÓW O ADWOKATURZE
W ORZECZNICTWIE SĄDU NAJWYŻSZEGO**

(redaguje Witold Formański)

1.

1. **W postępowaniu dotyczącym przyjęcia adwokata do zespołu adwokackiego — w sprawach nie uregulowanych w ustawie z dnia 26 maja 1982 r.-Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124) stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego.**
2. **Od uchwały okręgowej rady adwokackiej nie uwzględniającej odwołania adwokata od uchwały zebrania zespołu odmawiającej przyjęcia do zespołu adwokackiego przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.**

(Z uchwały SN — Izby Pracy i Ubezpieczeń w składzie siedmiu sędziów z dnia 30 września 1988 r. III PZP 55/87.)¹

W sprawie zawistej przed Sądem Najwyższym ze skargi Z.K. na uchwałę Okręgowej Rady Adwokackiej w P. o odmowie przyjęcia w poczet członków Zespołu Adwokackiego Nr 1 w S. skład trzech sędziów SN przekazał składowi siedmiu sędziów do rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne:

„Czy w postępowaniu dotyczącym przyjęcia adwokata do zespołu adwokackiego (art. 18 ust. 1 prawa o adwokaturze) stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego?”

W przypadku odpowiedzi twierdzącej —

„Czy uchwały zebrania zespołu adwokackiego i okręgowej rady adwokackiej w przedmiocie odmowy przyjęcia adwokata do zespołu adwokackiego dotyczą uprawnień do wykonywania określonych czynności lub zajęć w rozumieniu art. 196 § 2 pkt 17 k.p.a.?”

W dniu 30 września 1988 r. Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów podjął uchwałę o treści jak w tytule i nadał jej moc zasady prawnej.

Na wstępie bardzo obszernego uzasadnienia Sąd Najwyższy stwierdził, że wprowadzie prawo o adwokaturze z 1982 r. nie zawiera (poza art. 47) przepisu odsyłającego do stosowania wprost lub odpowiednio przepisów kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu przed organami samorządu adwokackiego, jednakże nie wyłącza to możliwości stosowania przepisów tego ko-

¹ Nie publikowana.

deksu w postępowaniu przed organami samorządu adwokackiego. Przepis bowiem art. 1 § 2 k.p.a. rozszerza od strony podmiotowej zakres obowiązywania ogólnego postępowania administracyjnego, gdyż rozszerza krąg organów, przed którymi załatwianie spraw odbywa się według przepisów k.p.a. między innymi na organy organizacji samorządowych. Uwarunkowane to jest jednak trzema przesłankami:

- a) gdy organy samorządowe powołane zostały z mocy prawa do załatwiania spraw z zakresu administracji państwowej,
- b) gdy przepisy k.p.a. mają zastosowanie tylko w sprawach indywidualnych,
- c) gdy przepisy k.p.a. mają zastosowanie tylko w sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych.

Rozważając, czy przyjęcie adwokata do zespołu adwokackiego (odmowa przyjęcia) należy do spraw administracyjnych, czy organy zespołu stanowią organy samorządu i czy sprawy te załatwiane są decyzjami, Sąd Najwyższy doszedł do odpowiedzi twierdzących w tych kwestiach, dokonawszy uprzednio szerokiej analizy wymienionych trzech przesłanek na tle właściwych przepisów prawa o adwokaturze i k.p.a. Pomijając obszerne wywody Sądu Najwyższego w tych kwestiach, ograniczę się do przytoczenia jedynie podsumowujących wniosków tego Sądu. Jest mianowicie dla Sądu oczywiste, że organy samorządu adwokackiego, w tym organy zespołu adwokackiego, załatwiając sprawę kandydata do zawodu o przyjęcie do zespołu, rozpatrują sprawę z zakresu administracji państwowej działając tu jako organy samorządu zawodowego uprawnione do kształtowania składu osobowego adwokatury, jak również jest oczywiste, że sprawa przyjęcia adwokata do zespołu adwokackiego jest sprawą indywidualną konkretnego adwokata. Najwięcej uwagi poświęcił Sąd Najwyższy wykazaniu, że spełniona jest także trzecia przesłanka, przytaczając w tej mierze następujące argumenty:

Formą zewnętrzną decyzji zebrania zespołu w sprawie przyjęcia adwokata do zespołu jest uchwała. Prawo o adwokaturze generalnie przyjmuje, że formą zewnętrzną załatwiania spraw, także indywidualnych, są uchwały, a nie decyzje (jedyny wyjątek — art. 47 ust. 2). Uchwała zebrania zespołu adwokackiego w sprawie przyjęcia do zespołu mieści się w pojęciu decyzji, jest to bowiem akt władczy w stosunku do kandydata na członka zespołu, jednostronny akt woli zebrania zespołu rozstrzygający sprawę przyjęcia do zespołu, skierowany do imiennie oznaczonego adresata tego aktu, z którym nie łączy organ zależności organizacyjnej lub podległość służbowa, a podstawę prawną jego wydania stanowi prawo o adwokaturze, jako akt prawny powszechnie obowiązujący. Uchwała, o której mowa, spełnia zatem wszystkie wymagania dotyczące decyzji administracyjnej w znaczeniu materialnoprawnym. Uchwała ta zawiera także niezbędne elementy procesowe decyzji administracyjnej. Podsumowując tę część rozważań, Sąd

Najwyższy stwierdza, że kodeks postępowania administracyjnego, jako podstawowy akt prawny regulujący postępowanie przy załatwianiu indywidualnych spraw z zakresu administracji państwowej, ma zastosowanie w postępowaniu dotyczącym przyjęcia adwokata (odmowy przyjęcia) do zespołu adwokackiego w sytuacjach nie uregulowanych odmiennie w prawie o adwokaturze.

Podobne argumenty jak przytoczone wyżej przemawiają, zdaniem Sądu Najwyższego, za przyjęciem poglądu, że uchwała okręgowej rady adwokackiej nie uwzględniająca odwołania adwokata od uchwały zebrania zespołu odmawiającego przyjęcia go do zespołu jest w znaczeniu materialnoprawnym decyzją administracyjną wydaną w sprawie indywidualnej, zawierającą również wszystkie przesłanki wymienione w k.p.a. do uznania jej za decyzję administracyjną w znaczeniu procesowym.

W drugiej części uzasadnienia swej uchwały Sąd Najwyższy zajął się problemem zaskarżalności decyzji w sprawie odmowy przyjęcia do zespołu adwokackiego.

Okręgowa rada adwokacka, rozpoznając odwołanie od uchwały zebrania zespołu odmawiającej przyjęcia do zespołu, występuje jako organ II instancji. Oznacza to, że od uchwały okręgowej rady adwokackiej nie uwzględniającej odwołania zainteresowanego nie przysługuje dalsze odwołanie do wyższego organu samorządowego, albowiem postępowanie przed organami samorządu adwokatury jest postępowaniem dwuinstancyjnym. Decyzja okręgowej rady jest ostateczna w postępowaniu wewnątrzsamorządowym. Decyzja taka — zgodnie z art. 1 § 1 pkt 3 i 196 § 1 k.p.a. — może być zaskarżona do Naczelnego Sądu Administracyjnego, jeżeli dotyczy spraw wymienionych w art. 196 § 2 k.p.a. Wśród nich w pkt 17 wymienione są sprawy dotyczące uprawnień do wykonywania określonych czynności i zajęć. Powstaje zatem pytanie, czy sprawy, o których mowa w pytaniu, dotyczą wykonywania określonych czynności i zajęć. Odpowiedź na to pytanie wymagała analizy art. 4 prawa o adwokaturze, w którym jest mowa o sposobach wykonywania przez adwokata zawodu. Otóż w art. 4 mowa jest o wykonywaniu zawodu w zespole lub w obstudze prawnej, a także indywidualnie. W art. zaś 5 używa się określenia „wykonywanie czynności” w zdaniu pierwszym, które stwierdza, że adwokat przed rozpoczęciem wykonywania czynności zawodowych składa wobec dziekana ślubowanie. Wykonywanie zawodu przez adwokata polega właśnie na wykonywaniu różnych czynności zawodowych określonych w prawie o adwokaturze i w innych ustawach.

Z art. 196 § 2 pkt 17 k.p.a. wynika natomiast, że nie chodzi w nim o inne elementy związane z wykonywaniem czynności i zajęć, lecz o uprawnienia do ich wykonywania.

Prawo o adwokaturze uznaje wykonywanie zawodu adwokata w zespole za formę podstawową. Odmowa przyjęcia do zespołu adwokackiego wyklucza możliwość wykonywania tego zawodu w formie ustawowo uznanej za zasadniczą. Toteż uchwała zespołu dotycząca przyjęcia do zespołu adwokackiego, jak również

uchwała odmawiająca takiego przyjęcia, a także uchwała okręgowej rady adwokackiej nie uwzględniająca odwołania adwokata w tej kwestii — dotyczą uprawnienia do wykonywania określonych czynności i zajęć w rozumieniu art. 196 § 2 pkt 17 k.p.a.

Za odpowiedzią twierdzącą na pytanie drugie przemawia nadto, względ na ochronę prawa obywateli do wykonywania zawodu adwokata w formie podstawowej, naruszałoby bowiem podstawowe prawa obywatelskie pozbawienie adwokatów w tak istotnej dla nich sprawie możliwości zaskarżania decyzji organów samorządowych do niezawistego sądu.

2.

Uwzględniając odwołanie od decyzji określonej w art. 47 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze, Minister Sprawiedliwości, zarządzając wpis na listę adwokatów, jest uprawniony do wyznaczenia siedziby.

(Z uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 września 1988 r. III PZP 53/87)²

Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów, po rozpoznaniu w dniu 30 września 1988 r. wniosku Ministra Sprawiedliwości o podjęcie uchwały zawierającej odpowiedź na następujące pytanie prawne:

„Czy uwzględniając odwołanie od decyzji określonej w art. 47 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r.-Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124) Minister Sprawiedliwości, zarządzając wpis na listę adwokatów, może wyznaczyć siedzibę?”

podjął uchwałę o treści jak w tytule i postanowił nadać jej moc zasady prawnej.

Podjmując uchwałę o wpisie na listę adwokatów, okręgowa rada adwokacka wyznacza jednocześnie siedzibę. Przez użyte w art. 68 ust. 3 określenie „siedziba” należy rozumieć miejscowość, na terenie której działa zespół lub działają zespoły adwokackie. Pojęcie siedziby nie należy więc utożsamiać z konkretnym zespołem adwokackim. Wyznaczenie siedziby jest integralną częścią uchwały o wpisie na listę adwokatów.

Istota wątpliwości zawartych w pytaniu prawnym wiąże się natomiast z wykładnią art. 47 ust. 2, dokonaną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 1987 r. III PZP 15/87.³ W uchwale tej

² Nie publikowana.

³ Uchwała ta została szczegółowo zrelacjonowana w nrze 1—2 „Palestry” z 1988 r. Por. w tej kwestii Witold Formanski: Problematyka dotycząca przepisów o adwokaturze w orzecznictwie SN, tamże, s. 113—121.

bowiem stwierdza się, że Minister Sprawiedliwości — uwzględniając odwołanie zainteresowanego od ostatecznej decyzji organów adwokatury odmawiającej wpisu na listę adwokatów — wydaje decyzję wyłącznie w zakresie wpisu na listę adwokatów. Podstawowym argumentem użytym w uzasadnieniu tej uchwały jest argument wynikający z wykładni gramatycznej przepisu art. 47 ust. 2 prawa o adwokaturze, w którym mowa jest o odwołaniu od decyzji „odmawiającej wpisu na listę adwokatów”. Uznano, że zakres przedmiotowy odwołania określił jednocześnie zakres przedmiotowy rozstrzygnięcia przez Ministra Sprawiedliwości tylko co do wpisu na listę adwokatów.

Zdaniem powiększonego składu SN argumenty wspomnianej uchwały nie uwzględniają przede wszystkim tego, że wyjaśnienia materialnoprawnego zakresu uchwały o wpisie na listę adwokatów należy poszukiwać w treści art. 68 ust. 3, a nie art. 47 ust. 2 tej ustawy.

Przepis art. 69 ust. 3 zamieszczony jest w dziale V prawa o adwokaturze, zawierającym uregulowania dotyczące instytucji wpisu na listę adwokatów. Można więc uznać, że stanowi on definicję zakresu przedmiotowego uchwały o wpisie na listę adwokatów przez określenie jej niezbędnych materialnoprawnych elementów w postaci wpisu i wyznaczenia siedziby.

Przepis art. 47 ust. 2 jest natomiast przepisem o charakterze procesowym, ustanawiającym szczególny tryb odwołania od ostatecznych decyzji organów adwokatury odmawiających wpisu na listę adwokatów do Ministra Sprawiedliwości zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego. Przepis ten nie zawiera natomiast żadnych uregulowań co do zakresu przedmiotu decyzji podjętej przez Ministra o wpisie na listę adwokatów. Odwołanie zaś w art. 47 ust. 2 do k.p.a. oznacza, że w przewidzianym w tym przepisie trybie może mieć zastosowanie art. 138 § 1 pkt 2 tegoż kodeksu, zezwalający organowi odwoławczemu — w razie uchylenia zaskarżonej decyzji — wydać orzeczenie „co do istoty sprawy”. O tym zaś, co stanowi istotę sprawy, decyduje przepis o charakterze materialnoprawnym, jakim w kwestii wpisu na listę adwokatów jest przepis art. 68 ust. 3 prawa o adwokaturze.

W uchwale z dnia 30 lipca 1987 r. powołano się także na istotne zmiany, jakie zaszły w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. w części dotyczącej charakteru i zakresu nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad adwokaturą zorganizowaną na zasadach samorządu zawodowego. Wyrażają się one w tym, że wkraczanie w jego działalność jest dozwolone tylko w wypadkach przewidzianych w konkretnym przepisie. Uprawnienie do wyznaczania siedziby przewidziane zostało tylko dla okręgowej rady adwokackiej.

Podzielając w pełni powyższe założenia co do zasad funkcjonowania samorządu zawodowego adwokatury, Sąd Najwyższy nie zgodził się z przytoczonym wnioskiem. Jeśliby bowiem uznać, że przepis ten określa wyłączne uprawnienie okręgowej rady adwokackiej do wyznaczania siedziby, to nie można pominąć tego, iż

uprawnienie powyższe jest ściśle powiązane z faktem podjęcia przez tę radę decyzji o wpisie na listę adwokatów. Omawiana ustawa nie zawiera natomiast przepisu zobowiązującego radę do wyznaczenia siedziby w wypadku wpisu na listę adwokatów dokonanego na podstawie uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej czy decyzji Ministra Sprawiedliwości. Brak byłoby wówczas podstaw do domagania się od okręgowej rady podjęcia uchwały w sprawie wyznaczenia siedziby, co podważałoby podstawowe prawo wpisanego na listę adwokatów w zakresie możliwości wykonywania zawodu.

Ponadto wykładnia art. 68 ust. 3 prawa o adwokaturze dokonana w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 1987 r. prowadziłaby do wniosku, że także Naczelna Rada Adwokacka nie może wyznaczyć siedziby, skoro takie uprawnienie przysługuje wyłącznie okręgowej radzie adwokackiej, a co jest nie do przyjęcia.

3.

1. Przepis art. 60 ustawy z dnia 26 maja 1986 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 ze zm.) nie uprawnia Naczelnej Rady Adwokackiej do uchylenia uchwały okręgowej rady adwokackiej o wpisie na listę aplikantów adwokackich.
2. Przepis art. 14 ust. 1 wyżej powołanej ustawy nie uprawnia Ministra Sprawiedliwości do zaskarżenia uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej uchylającej uchwałę okręgowej rady adwokackiej o wpisie na listę aplikantów adwokackich.

(Z uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń z dnia 30 września 1988 r. III PZP 19/88)⁴

W sprawie w wniosku Ministra Sprawiedliwości o uchylenie sprzecznej z prawem uchwały Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej dotyczącej wpisu G.W. na listę aplikantów adwokackich w Ł. Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów, po rozpoznaniu w **dniu 30 września 1988 r.** zagadnienia przekazanego przez skład trzech sędziów SN:

1) „Czy Naczelna Rada Adwokacka uprawniona jest do uchylenia na podstawie art. 60 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze uchwały okręgowej rady adwokackiej o wpisie na listę aplikantów adwokackich?”

2) Czy uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej uchylająca uchwałę okręgowej rady adwokackiej o wpisie na listę aplikantów adwokackich może być zaskarżona przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 14 ust. 1 powołanej wyżej ustawy?”

podjął uchwałę o treści jak w tytule i postanowił nadać jej moc zasady prawnej.

⁴ OSNCPA nr 4/1989, poz. 48.

Sąd Najwyższy, przedstawiając nasamprzód uregulowany przez prawo o adwokaturze tryb i zasady wpisu na listę aplikantów adwokackich, zauważył, że jasne i spójne uregulowanie nadzoru nad uchwałami okręgowej rady adwokackiej w sprawie wpisu na listę aplikantów adwokackich (pozytywnymi i negatywnymi) wyłącza nadzór nad takimi uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej w ramach art. 60, za czym przemawia także wykładnia gramatyczna i systemowa obowiązujących przepisów. Gdyby zamiarem ustawodawcy było dopuszczenie kontroli uchwał w sprawie wpisu na listę aplikantów adwokackich przez Naczelną Radę Adwokacką w ramach art. 60, to niewątpliwie zobowiązywałby on okręgowe rady adwokackie do doręczania uchwał w sprawie wpisu NRA i określiłby termin, w którym NRA z urzędu mogłaby uchylić taką uchwałę. Zobowiązanie okręgowych rad do doręczania uchwał o wpisie tylko Ministrowi Sprawiedliwości, a pominięcie NRA, wskazuje — zdaniem Sądu Najwyższego — na to, że nadzór nad zasadnością wpisów został powierzony wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości. Wynikający z art. 40 obowiązek okręgowej rady doręczania NRA list adwokatów i aplikantów adwokackich wskazuje, że nadzór NRA nad wpisami ogranicza się do doręczenia, czy okręgowa rada prowadzi politykę zgodnie z planem rozmieszczenia. Sąd Najwyższy zauważył przy tym, że praktyka przesyłania Ministrowi Sprawiedliwości uchwał o wpisie za pośrednictwem NRA nie znajduje prawnego oparcia, a jedynie przedłuża załatwienie sprawy.

Brak także terminu, w którym NRA mogłaby w ramach art. 60 uchylić uchwałę okręgowej rady o wpisie. Przy odmiennej koncepcji upoważniałby on NRA do uchylecia uchwały w każdym czasie, a więc i prawomocnej uchwały, co do której Minister nie złożył sprzeciwu.

Gdyby wreszcie przyjąć, że NRA na podstawie art. 60 może z urzędu uchylić uchwałę w sprawie wpisu na listę aplikantów adwokackich, to w konsekwencji NRA mogłaby z urzędu uchylić także uchwałę okręgowej rady, na mocy której odmówiono wpisu na listę aplikantów adwokackich, co byłoby niedopuszczalnym naruszeniem zasady skargowości.

Stąd negatywna odpowiedź na pierwsze pytanie, co przesądza zarazem o odpowiedzi na drugie pytanie.

Jeżeli bowiem w ramach art. 60 NRA nie jest uprawniona do uchylecia nawet sprzecznej z prawem uchwały okręgowej o wpisie na listę aplikantów adwokackich, to także Minister Sprawiedliwości nie jest uprawniony — na podstawie identycznego postanowienia art. 14 ust. 1 — do zaskarżenia nawet sprzecznej z prawem uchwały NRA uchylającej uchwałę okręgowej rady o wpisie na listę aplikantów adwokackich, chociażby była ona podjęta z przekroczeniem przysługujących jej uprawnień. Skoro ustawodawca nie przewidział sprawowanej z urzędu kontroli NRA nad uchwałami okręgowej rady o wpisie na listę aplikantów adwokackich, to nie mógł także upoważnić Ministra Sprawiedliwości do

zaskarżenia uchwał NRA podjętych w tych sprawach bez podstawy prawnej.

4.

W świetle art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. -Prawo o adwokaturze adwokat spokrewniony do drugiego stopnia lub spowinowacony w pierwszym stopniu z osobą pełniącą funkcję sędziego Sądu Najwyższego lub prokuratora Prokuratury Generalnej może być członkiem zespołu adwokackiego w okręgu Izby Adwokackiej w Warszawie.

(Z uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów Izby Cywilnej i Administracyjnej z dnia 8 czerwca 1988 r. III AZP 7/88)⁵

Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów Izby Cywilnej i Administracyjnej, po rozpoznaniu **w dniu 8 czerwca 1988 r.** wniosku Ministra Sprawiedliwości o udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie prawne:

„Czy w świetle art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 prawa o adwokaturze adwokat spokrewniony do drugiego stopnia lub spowinowacony w pierwszym stopniu z osobą pełniącą funkcję sędziego Sądu Najwyższego lub prokuratora Prokuratury Generalnej PRL może być członkiem zespołu adwokackiego w okręgu Izby Adwokackiej w Warszawie?”

podjął uchwałę o treści jak w tytule i nadał jej moc zasady prawnej.

Ponieważ omawiane tutaj zagadnienie dotyczyć może stosunkowo nielicznej grupy osób, nie wydaje się celowe bardziej szczegółowe zrelacjonowanie obszernych motywów uchwały w składzie powiększonym. Prezentowana jednak w niej wykładnia przepisów dotyczących bezpośrednio adwokatów, sędziów i prokuratorów może zainteresować ogół prawników wykonujących takie zawody, zwłaszcza że wyraziście ujawnia, jak diametralnie odmienna może być interpretacja przepisów prawnych, zdawałoby się dość jasno sprecyzowanych, przez takie dwa reprezentatywne ośrodki myśli prawniczej, jak Ministerstwo i Sąd Najwyższy.

Oczywiście z konieczności ograniczę się do przytoczenia tylko podstawowych argumentów Sądu Najwyższego ustosunkowujących się do stanowisk zaprezentowanych we wniosku Ministra Sprawiedliwości.

Otóż w jednej z wcześniej rozpatrywanych spraw Sąd Najwyższy uchylił decyzję Ministra Sprawiedliwości sprzeciwiającą się

⁵ OSNCPA nr 1/1989, poz. 5.

wpisowi XY na listę adwokatów Izby Adwokackiej w Warszawie. Zdaniem Ministra niedopuszczalne było w świetle art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 prawa o adwokaturze wyznaczenie siedziby wykonywania zawodu adwokata w Warszawie zainteresowanej, gdyż jej ojciec zajmuje stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. W uzasadnieniu tego orzeczenia przyjęto, że według art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 20 września 1988 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 45, poz. 241) Sąd Najwyższy jest naczelnym organem sądowym w PRL, z tej racji sprawuje nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów w zakresie orzekania i rozpoznaje sprawy z obszaru całego kraju w zakresie przekazanych szczególnymi przepisami (art. 2 ust. 1 i 2 tejże ustawy), co oznacza, że działalności Sądu Najwyższego nie sposób wiązać z jakąkolwiek izbą adwokacką w kraju. Podniesiono też, że wykładnia zakresu stosowania art. 19 ust. 2 prawa o adwokaturze nie może być dokonywana w izolacji, w szczególności z pominięciem przepisów, w których wprowadzono zakazy zajmowania stanowisk sędziowskich ze względu na to, że osoba bliska wykonuje zawód adwokata. Chodzi tu o art. 35 ust. 2 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz art. 55 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. -Prawo o ustroju sądów powszechnych. Korelacja między tymi przepisami a art. 19 ust. 1 pkt 2 i art. 19 ust. 2 prawa o adwokaturze jest bowiem oczywista. Wskazano też, że koncepcji jednakowego traktowania na gruncie art. 19 ust. 2 prawa o adwokaturze sędziów powszechnych i sędziów Sądu Najwyższego sprzeciwia się treść art. 67 prawa o adwokaturze, zawierającego czasowy zakaz wpisu na listę adwokatów w okręgu tej izby adwokackiej, na terenie której osoby te wykonywały m.in. zawód sędziego, gdyż zakaz ten nie dotyczy m.in. sędziów Sądu Najwyższego.

Stanowisko powyższe zakwestionował Minister Sprawiedliwości w pytaniu prawnym zawartym we wniosku. W uzasadnieniu tego wniosku przytoczono szereg argumentów, których jednak skład powiększony Sądu Najwyższego nie podzielił.

W uzasadnieniu podjętej uchwały stwierdzono na wstępie, że w sytuacji gdy Sąd Najwyższy jest naczelnym organem sądowym w PRL, sprawującym nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów w zakresie orzekania i rozpoznającym sprawy z obszaru całego kraju, nie sposób wiązać tego, że Sąd Najwyższy ma siedzibę w Warszawie, z uregulowaniem art. 19 ust. 2 prawa o adwokaturze. Określenie w ustawie siedziby Sądu Najwyższego może jedynie być traktowane jako uregulowanie o charakterze administracyjno-technicznym. Sąd Najwyższy musi mieć określoną siedzibę, co nie oznacza związania terytorialnego siedziby Sądu Najwyższego z okręgiem działalności konkretnej izby adwokackiej (w tym wypadku warszawskiej). Przy takim pojmowaniu siedziby Sądu Najwyższego nie można też mówić, że Sąd Najwyższy działa w okręgu Izby Adwokackiej w Warszawie. W konsekwencji nie jest też uzasadnione stwierdzenie, że sędzia Sądu Najwyższego pełni funkcje sędziowskie w okręgu Izby Adwokackiej w Warszawie.

Interpretacja przepisu art. 19 ust. 2 prawa o adwokaturze nie jest możliwa bez uwzględnienia uregulowań zawartych w ustawie o Sądzie Najwyższym. Dlatego też nie można się zgodzić z poglądem wyrażonym w uzasadnieniu wniosku Ministra Sprawiedliwości, że „interpretacja jednego aktu prawnego unormowaniami zawartymi w innych aktach jest niedopuszczalna”. Przeciwnie, dla właściwego stosowania danej normy prawnej zawartej w jednym akcie prawnym niezbędne jest uwzględnienie unormowań przyjętych w innym akcie prawnym, gdy w normie tej odsyła się bezpośrednio lub pośrednio do uregulowań zawartych w tym innym akcie. Tak właśnie jest w niniejszej sprawie, skoro bez uwzględnienia unormowań zawartych w ustawie o Sądzie Najwyższym niemożliwe jest określenie obszaru, na którym sędzia Sądu Najwyższego pełni funkcje sędziowskie w rozumieniu art. 19 ust. 2 prawa o adwokaturze.

Sprawę zakazów zajmowania stanowiska sędziego Sądu Najwyższego uregulowano w ustawie o Sądzie Najwyższym w sposób wyczerpujący i brak jest podstaw do rozszerzenia tych zakazów przez sięganie do odpowiednich przepisów prawa o ustroju sądów powszechnych. Brak zakazu, o jakim mowa w art. 55 zdanie drugie ustawy o ustroju sądów powszechnych, w ustawie o Sądzie Najwyższym potwierdza, że zamiarem ustawodawcy było zróżnicowanie możliwości wpisu na listę adwokatów w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego, sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego i prokuratorów Prokuratury Generalnej oraz pozostałych sędziów i prokuratorów.

Powyższe rozważania należy odnieść także do prokuratorów Prokuratury Generalnej. Zadania Prokuratury Generalnej — przy przyjęciu, że Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury — wyłączają możliwość traktowania prokuratorów Prokuratury Generalnej jako pełniących funkcje prokuratorowskie w okręgu Izby Adwokackiej w Warszawie.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

1.

GLOSA do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1987 r. III CRN 50/87¹

Teza glosowanego postanowienia ma brzemienie następujące:

Umorzenie postępowania w sprawie o zniesienie wspólności majątkowej między małżonkami z powodu śmierci jednego z małżonków (art. 446